

Pravni vidik omejevanja dostopa do dokumentov v državnotožilskih spisih

1. Ustava in sodna praksa

Ustava RS v 39. členu določa, da ima vsakdo pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima **v zakonu** utemeljen **pravni** interes, razen v primerih, ki jih določa zakon. Ustava torej dopušča omejitve prostega dostopa do informacije javnega značaja tako, da mora prosilec izkazati pravni interes.

Ustavno sodišče RS je v odločbi U-I-16/10 z dne 20.10. 2011 izpostavilo, »*da glede na posebno naravo gradiva v ... sodnih spisih, zaradi česar procesni zakoni posebej urejajo pravico do pregleda in prepisa dokumentov v spisih, in ob upoštevanju drugega odstavka 39. člena Ustave, ki kot splošno pravilo določa, da je dostop do informacije javnega značaja mogoč ob izkazanem pravnem interesu, se celo postavlja vprašanje, ali je v skladu z Ustavo takšna razlaga Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ), po kateri je mogoče tudi na njegovi podlagi, ne glede na specialno ureditev v procesnih predpisih, pridobiti dokumente iz sodnih in upravnih spisov*«. Ustavno sodišče se do tega vprašanja ni opredelilo, ker ni bilo vprašano o tem, je pa izkazalo zelo jasen dvom v pravilnost uporabe ZDIJZ, po kateri interesa za dostop do sodnih spisov ni treba izkazovati. Ustavno sodišče je prepoznalo in priznalo poseben pomen gradiva v sodnih spisih in utemeljeno omejitve dostopa do teh dokumentov s procesnimi zakoni.

Povsem dopustno je, da se pridobivanje informacij od sodišč in državnega tožilstva lahko uredi v različnih pravnih podlagah in z različnimi nameni in cilji. Namen in cilj dostopa do dokumentov v kazenskih zadevah na podlagi Zakona o kazenskem postopku (ZKP) je zagotoviti možnost varovanja posameznikovih pravic. ZKP, pa tudi ZDIJZ in Zakon o državnem tožilstvu (ZDT-1), urejajo isto vprašanje, to je, ali je neke informacije sodišče oziroma državno tožilstvo dolžno oziroma *upravičeno* poslati določeni osebi, ki je zanje zaprosila, ali ne.

Vrhovno sodišče ugotavlja, da je ureditev v ZKP in ZDT-1, ki omogoča dostop le v primeru izkazanega utemeljenega pravnega interesa prosilca oziroma ki iz utemeljenih razlogov omogoča zavrnitev dostopa, povsem v skladu z 39. členom Ustave RS. Ureditev v 128. členu ZKP je način uresničevanja pravice iz 39. člena Ustave RS. Kot je v točki 19 sodbe VSRS X Ips 4/2020 z dne 27. 5. 2020 zapisalo vrhovno sodišče: »prav določba 128. člena ZKP določa tako omejitve kot tudi način uresničevanja navedene ustavne pravice ob upoštevanju *specifičnega* področja kazenskega postopka. Navedena določba je torej *v funkciji uresničevanja več različnih ustavnih pravic* (22. člen, 39. člen Ustave RS, itd). Enako velja tudi za druge procesne in organizacijske predpise (ZPP, ZDT-1 itd).«

Ni pa to prva odločba vrhovnega sodišča, ki ugotavlja, da so procesne določbe specialnejši predpis, ko gre za dostop do sodnih spisov. V gospodarskem sporu v odločbi Cpg 1/2011 z dne

18. 4. 2011 je vrhovno sodišče izrazilo stališče, da veljavna zakonska ureditev sicer dopušča razlago, da je do dokumentov iz sodnega spisa možno dostopati tudi po določbah ZDIJZ, vendar pa je po presoji vrhovnega sodišča v konkretnem primeru ZPP specialnejši predpis. Dodajamo, da je navedena sodba iz leta 2011, kar kaže na ustaljenost takšne sodne prakse ter nasprotuje zatrjevanju, da so se nejasnosti pojavile s sodbo z dne 27. 5. 2020.

Da ne gre za neko novost kaže tudi dejstvo, da je ne le vrhovno sodišče, ampak tudi Upravno sodišče RS (upravno sodišče) v določenih primerih v preteklosti že uporabilo argument specialnosti in dalo prednost ZKP v razmerju do ZDIJZ. Upravno sodišče je tako izpostavilo, da je treba upoštevati, da so informacije javnega značaja po ZDIJZ prosto dostopne, če niso podane izjeme, medtem ko je po določilu 128. člena ZKP pravica do pregleda in prepisovanja kazenskega spisa zagotovljena obdolžencu in njegovemu zagovorniku, državnemu tožilcu ter oškodovancu od določene faze dalje, drugim osebam pa le, če za to izkažejo opravičen interes.

Upravno sodišče je še navedlo, da ZDIJZ ni razveljavil 128. člena ZKP, torej ta določba velja, a hkrati ZDIJZ med izjemami v 6. členu ni določil možnosti, da bi organ lahko zavrnil dostop do zahtevane informacije iz razloga, če nek zakon tako določa. Glede na navedeno je upravno sodišče moralo odločiti, kateremu predpisu dati prednost. Za konkretni primer je ocenilo, da gre za odnos specialnega predpisa do splošnega, ko gre za uporabo 128. člena ZKP napram ZDIJZ. Tako sodba upravnega sodišča I U 542/2013 z dne 11. 9. 2013 v obrazložitvi navaja, »če bi sklicujoč na ZDIJZ lahko vsak na tej podlagi prišel do dokumentacije iz kazenskih spisov, kjer je bila javnost izključena, bi se povsem izničil namen izključitve javnosti«.

Tudi v starejši praksi upravnega sodišča je bilo zavzeto stališče, da ima ZDIJZ prednost pred specialnim predpisom šele v primeru, ko je postopek že končan (sodba upravnega sodišča I U 2287/2011 z dne 9. 5. 2012), kar spet kaže, da je predlagana sprememba ZKP preširoka celo brez upoštevanja sodbe vrhovnega sodišča z dne 27. 5. 2020 in neutemeljeno podreja režimu ZDIJZ celotno spisovno dokumentacijo postopka, ves čas postopka.

2. Varovanje ustavnih pravic

ZKP v 128. členu ureja, kako in ob kakšnih pogojih je dopustno seznanjenje z dokumenti iz kazenskega spisa. Glede na to, da gre za specifične podatke ter za občutljiv postopek, so takšna pravila nujna. Po eni strani tistim, ki so do tega upravičeni, omogočajo dostop do vseh potrebnih podatkov, po drugi strani pa od dostopa do dokumentov izključujejo tiste, ki za dostop nimajo upravičenega interesa. Ureditev iz ZDIJZ, ki je dostop do spisov v (pred)kazenskem postopku precej širila, je, kot rečeno, v preteklosti že bila s strani Ustavnega ter Vrhovnega sodišča problematizirana. Pravila, določena v ZKP, podpirajo nemoteno in učinkovito izvedba kazenskega pregona, a z njimi se varujejo tudi **ustavno varovane pravice** obdolžencev, na primer varstvo človekove osebnosti in dostojanstva (21. člen Ustave RS) pravica do sodnega varstva (23. člen Ustave RS), domneva nedolžnosti (27. člen Ustave RS), pravica strank do priprave svoje obrambe (29. člen Ustave RS), pravica do osebnega

dostojanstva in varnosti (34. člen Ustave RS), pa tudi varstvo pravice do zasebnosti in osebnostne pravice udeležencev postopka (35. člen Ustave RS). Vse te pravice so ustavna kategorija, tako kot pravica pridobiti informacije javnega značaja.

Na področju (pred)kazenskega postopka gre za konflikt med pravico prosilca do informacije javnega značaja oziroma pravico do svobode izražanja (39. člen Ustave RS) in pravicami v (pred)kazenskem postopku obravnavanega posameznika, ki izhajajo (v določenih fazah tudi) iz absolutnega učinkovanja neizpodbojne domneve nedolžnosti ter spoštovanja zasebnosti in osebnostnih pravic, časti in dobrega imena. Za osebnostne pravice je namreč značilno, da pripadajo vsakemu človeku, da so sestavni del njegove osebnosti in se tičejo njegove osebe, da varujejo fizično in moralno bistvo posameznika, da učinkujejo zoper vsakogar in da imajo zlasti negativno vsebino (prepoved posega), kot je to poudarjeno v 16. točki obrazložitve odločbe vrhovnega sodišča z dne 16.11. 2019, opr. št. I Up 104/2019.

Dostop javnosti do uradnih dokumentov je treba uskladiti z zahtevo po učinkovitem (pred)kazenskim postopkom, kakor tudi s spoštovanjem pravice posameznika do varstva osebnih podatkov in spoštovanja osebnostnih pravic. Varstvo osebnih podatkov pri obdelovanju osebnih podatkov je temeljna človekova pravica. V členu 8 (1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in členu 16 (1) Pogodbe o delovanju Evropske unije je določeno, da ima vsakdo pravico do varstva osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj. To poudarjeno velja za osebne podatke, ki jih državno tožilstvo obdeluje za namene preiskovanja in pregona kaznivih dejanj.

Temeljno vodilo celotnega ZKP je, da z zakonom ustanovljeno sodišče učinkovito, hitro, nepristransko in pošteno odloči o obtožbah zoper posameznika brez nepotrebne odlašanja in v predpisanem postopku. Zaradi navedenega je omejen dostop oseb izven postopka do dokumentov v kazenskem spisu, da ne bi bila ogrožena ali otežena učinkovita izvedba (pred)kazenskega postopka ali da bi ne bile nedopustno omejene in ogrožene človekove pravice in svoboščine posameznika, ki se varujejo v teh postopkih.

3. ZKP in faze postopka

Učinkovita izvedba kazenskega postopka je neločljivo povezana z nemotenim in učinkovitim predkazenskim postopkom, ki je posebna faza kazenskega pregona in ki se opravi z namenom zbiranja dokazov in odkrivanja tako kaznivega dejanja kot storilca. Odkrivanje, zavarovanje in zbiranje dokazov je ključna naloga tega postopka. Za uspešno izvedbo kazenskega postopka je bistveno, da so dokazi čim bolj pristni, reprezentativni in omogočajo čim boljše reprodukcijo historičnega dogodka, zato je izjemnega pomena, da o vodenju in vsebini (katerega koli) predkazenskega postopka ve čim manj ljudi, s čimer se zmanjša možnost vplivanja. Prav zaradi pomena in narave te najbolj zgodnje faze kazenskega pregona, v ZKP za to fazo ni predvidena javnost postopka. Kazniva so le družbi najbolj nevarna ravnanja, ki ogrožajo družbo v njenih

temeljnih elementih, zato predstavlja učinkovit pregon tovrstnih ravnanj primarni javni interes v (pred)kazenskem postopku, ki mu mora biti podrejen tudi interes obveščanja javnosti. ZKP je v kazenskem postopku določil **javnost samo za javno glavno obravnavo**. Vse druge faze (pred)kazenskega postopka javnosti niso dostopne. Takšna ureditev v ZKP pa ne varuje le učinkovite izvedbe postopka, pač pa tudi ustavno varovane pravice osumljenca. Temeljno načelo iz drugega odstavka 1. člena ZKP je, da sme biti obdolženec, preden se izda pravnomočna sodba, omejen v svojih pravicah samo ob pogojih, ki jih določa ta zakon. To temeljno načelo je odločilno tudi za uporabo ZDIJZ, saj zadeva uresničevanje človekovih pravic in svoboščin. ZDIJZ namreč kot izjemo od prostega dostopa do informacij javnega značaja določa le varovanje interesa izvedbe kazenskega postopka, ne pa tudi varovanje osebnostnih pravic osumljenca, ki izhajajo iz Ustave RS.

Izjema iz 5.a člena ZDIJZ ni enako učinkovita in ne omogoča omejitve dostopa do podatkov v vseh primerih, kot določba 128. člena ZKP. V 5.a členu ZDIJZ omogoča zavrnitev dostopa do informacije javnega značaja v tistih primerih, ko je dostop do zahtevane informacije omejen tudi strankam, oškodovancem oziroma udeležencem v sodnem postopku. V kazenskem postopku (po uvedbi preiskave) strankam (obdolžencu in zagovorniku) dostop do informacij v kazenskem spisu ni omejen, sme pa se omejiti pregled in prepis kazenskih spisov ter ogled dokaznih predmetov oškodovancu, dokler ni zaslišan kot priča (tretji odstavek 59. člena ZKP).

Glede na navedeno je torej možno na podlagi 5.a ZDIJZ člena zavrniti dostop le v tistih primerih, ko oškodovanec še ni zaslišan, potem pa ne več, medtem ko ZKP pregledovanja spisov in prepisa dokumentov drugim osebam ne omogoča niti po tem, ko je oškodovanec zaslišan, razen če prosilec izkaže opravičen interes.

Omejitev dostopa do pregledovanja in prepisovanja kazenskega spisa iz 128. člena ZKP je edini način, da se zagotovi dosledno spoštovanje človekovih pravic in svoboščin, pravil učinkovitega postopka, načel, in drugih procesnih jamstev v odprtih in še nepravnomočno končanih kazenskih postopkih. 128. člen ZKP je omejil dostopanje do podatkov v kazenskem spisu z namenom, da se zagotovi **učinkovit in pošten kazenski postopek**, kot ga opredeljuje nenazadnje tudi 6. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah¹.

ZKP ima še več določb, ki podpirajo omejen dostop do spisov. Tako, na primer, na podlagi 128. člena ZKP **priče** nimajo pravice do vpogleda v kazenski spis. Po 319. členu ZKP predsednik senata po ugotovitvi obdolženčeve istovetnosti napoti priče iz razpravne dvorane. Priče tako niso prisotne pri predstavitvi obtožnice in pri zagovoru obdolženca. Po 331. členu ZKP priča, ki

---

¹ EKČP, 6. člen, prvi odstavek: »Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega pravično in javno ter v razumnem roku odloča neodvisno in nepristransko, z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodba mora biti **izrečena** javno, **toda tisk in javnost sta lahko izločena s sojenja deloma ali v celoti v interesu** morale, javnega reda ali državne varnosti, če to v demokratični družbi zahtevajo koristi mladoletnikov ali varovanje zasebnega življenja strank, pa tudi tedaj, kadar bi po mnenju sodišča zaradi posebnih okoliščin javnost sojenja škodovala interesom pravičnosti.

še ni bila zaslišana, praviloma ne sme biti navzoča niti pri sprejemanju dokazov. Vse citirane določbe ZKP imajo namen doseči, da priča v svoji izpovedbi poda svoje videnje dogodka, ne da bi pri tem bila seznanjena z že pridobljenimi dokazi, drugimi izpovedbami, stališči tožilstva v obtožnici in s stališči obrambe v zagovoru. V nasprotnem primeru bi omenjeni dokazi, izpovedbe in stališča lahko vplivali na izpovedbo priče, posledično pa tudi na ugotovljeno dejansko stanje v kazenskem postopku. S tem bi bilo poseženo v eno izmed temeljnih načel kazenskega postopka: v **načelo iskanja (materialne) resnice**, določeno v 17. členu ZKP (sodišče in državni organi, ki sodelujejo v postopku, morajo po resnici in popolnoma ugotoviti dejstva, pomembna za izdajo zakonite odločbe). Če bi bili ti dokumenti in ti podatki dostopni javnosti, bi se lahko vse predlagane priče mimo zgoraj navedenih pravil kazenskega postopka seznanile z njimi. To pa bi lahko odločilno vplivalo na njihovo izpovedbo, posledično pa tudi na celoten kazenski postopek in njegov končni rezultat.

16. člen ZKP izraža **načelo kontradiktornosti** kazenskega postopka, s katerim se obdolžencu in tožilcu zagotavlja položaj enakopravnih strank. Sodišče ne more objektivno razsoditi, če ne sliši stališč obeh strank, zato je enakopravnost strank nujen element poštenega sojenja. V kazenskem postopku se načelo kontradiktornosti odraža skozi številne procesne določbe, od pravil o izvajanju dokaznega postopka do pravice strank, da se izjavijo o vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za odločitev sodišča. Nekateri odstavki (npr. četrti in osmi) 128. člena ZKP so dejansko odraz v 16. členu ZKP izražene načela kontradiktornosti, za kar je pomembno tudi, kdo in pod kakšnimi pogoji sme pregledovati spise. Prvi odstavek 128. člena izrecno določa, da se sme *vsakemu*, ki ima opravičen interes, dovoliti pregled in prepis posameznih kazenskih spisov, torej ureja dostop vsakogar do informacij iz kazenskega postopka (ne le strank).

Nadaljnji razlog proti predlagani spremembi 128. člena ZKP je tudi dejstvo, da omogočanje dostopanja do dokumentov v zgodnejših fazah postopka preprečuje ali vsaj otežuje, da bi morebitna kasnejša **izključitev javnosti** dosegla učinke. Prav tako je dokazni postopek dinamičen in ni moč predvideti vseh procesnih in dejanskih življenjskih situacij. Opisani učinki določbe 128. člena ZKP so le nekateri izmed mnogih, ki varujejo interes kazenskega pregona, skupaj z vsemi pravicami obdolženca ter žrtve in oškodovanca iz kaznivega dejanja. Zato bi bila nujna, kot navedeno že zgoraj, za spremembo 128. člena ZKP vsekakor potrebna bolj vsebinska, celovita in kritična obrazložitev.

Če bi v kazenskem postopku glede dostopa do dokumentov uporabljali ZDIJZ, postane povsem nesmiselna omejitev javnosti in omejitev dostopa do dokumentov, ki jih določajo področni predpisi za (pred)kazenski postopek in tožilske spise. Vse te omejitve bi bilo mogoče izigrati z zahtevo za dostop do IJZ.

Izjema iz 6. odstavka 6. člena ZDIJZ je ožja od določb iz 128. člena ZKP z vidika, da velja le *do zaključka postopka*, v katerem je bila pridobljena. Sklep o zavrženju kazenske ovadbe pa nujno

ne pomeni končanja postopka brez kazenskega pregona in nima učinka pravnomočnosti in ne pomeni razsojene stvari (*res iudicata*).

Državni tožilec lahko, kljub izdanemu sklepu o zavrženju ovadbe, če pridobi ali izve za nova dejstva in/ali nove dokaze, zoper isto osebo in za isti historični dogodek kasneje začne kazenski pregon ob utemeljenem sumu, da so izpolnjeni vsi zakonski znaki kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. Prav tako lahko oškodovanec začne kazenski pregon kot subsidiarni tožilec po tožilskem zavrženju kazenske ovadbe. To posebnost je zakonodajalec upošteval v 181. členu ZDT-1, ki pravico do seznanitve s podatki za posameznike, na katere se nanašajo, in za druge osebe, ki so v dokumentarnem gradivu državnega tožilstva navedene v zvezi s pristojnostmi iz prvega odstavka 19. člena ZDT-1 (izvajanje pristojnosti državnega tožilca) veže na zastaranje kazenskega pregona ali na pravnomočnost kazenske sodbe.

Izjema iz 6. odstavka 6. člena ZDIJZ ob interpretaciji, da se ta izjema lahko uporabi izključno v postopku, v zvezi s katerim je bila informacija pridobljena, ni zadostno varovalo, da ne pride do ogrožanja izvedbe kazenskega postopka. Tudi, če se en postopek, ki se opira na določen historični dogodek, zaključi, se lahko v zvezi z istim dogodkom vodi še kak drug postopek. Razkrivanje podatkov iz zaključenega postopka ima tako lahko zelo škodljive posledice na še ne dokončani postopek.

ZDIJZ popolnoma zanemari in spregleda tudi zaščito ter varstvo zasebnosti in človekovega dostojanstva v (pred)kazenskih postopkih. Posamezna dejanja policije ali tožilstva v predkazenskih postopkih se lahko začnejo na podlagi ovadbe kogar koli. Verjetnost obstoja razlogov za sum, da je bilo očitano kaznivo dejanje dejansko storjeno, je lahko zelo majhna, ovadbe pa vlagatelji neredko vlagajo tudi iz zavržnih nagibov in razlogov, morda celo zaradi osebnega ali političnega obračunavanja. Zato ti podatki ne bi smeli imeti narave informacije javnega značaja zunaj veljavne ureditve 128. člena ZKP.

V predkazenskem postopku gre za fazo, ko se šele zbirajo dokazi in ugotavljajo okoliščine, na podlagi katerih se bo državni tožilec odločil, ali bo začel kazenski pregon. Tudi, če se državni tožilec na podlagi zbranih podatkov odloči, da bo nadaljeval s postopkom, se lahko zgodi, da se opre le na del podatkov, navedenih v ovadbi. Podatki, navedeni v ovadbah, niso preverjeni, njihova dostopnost javnosti pa lahko posamezniku, na katerega se ovadba nanaša, naredi nepopravljivo škodo na moralnem in materialnem področju. Ovadba niti ni dokaz v kazenskem postopku. Šele s pravnomočno sodbo je krivda dokazana in zgolj po pravnomočno zaključenem postopku, končanem z obsodilno sodbo, ne gre za nedopusten poseg v ustavno zagotovljene pravice posameznika, če postanejo podatki iz sodbe javni.

Tudi zaradi navedenega je zato pomembno, da podatki iz državnotožilskih spisov niso javnosti dostopni zgolj ob upoštevanju omejitev iz ZDIJZ, ampak tudi po omejitvah iz posebnih predpisov, kot sta ZDT-1 in ZKP. Poudarjamo, da ne gre zgolj za samo ovadbo. Sklep o zavrženju, na primer, prav tako iz prej navedenih razlogov ne more biti dostopen kot informacija javnega

značaja.

Poleg vsega navedenega je treba upoštevati tudi **domnevo nedolžnosti** (27. člen Ustave RS), na podlagi katere velja posameznik za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s sodbo. Gre za t. i. predpostavko nedolžnosti, ki pomeni, da oseba velja za nedolžno, dokler se ji krivda ne dokaže, ter najpomembnejše, da mora sodišče v dvomu, ko niso s stopnjo gotovosti izkazani vsi zakonski znaki kaznivega dejanja, obdolženo osebo oprostiti. Domneva nedolžnosti je le prazna črka na papirju, če država ne zagotavlja posamezniku garancije, da ne bo kako drugače posegala v to domnevo. Posredovanje podatkov o očitkih iz kazenske ovadbe, ki so povzeti tudi v sklepih o zavrženju ter v sodnih odločitvah, s katerimi so se ti postopki končali oziroma (le) ustavili, predstavlja poseg v domnevo nedolžnosti posameznika, pravica javnosti, da se seznanj z informacijami javnega značaja pa, po našem trdnem prepričanju, ne odtehta posega v domnevo nedolžnosti.

4. Interes javnosti

Poleg vsega navedenega izpostavljamo tudi vprašanje, kaj v državnotožilskem oziroma sodnem spisu naj bi sploh bila informacija, pomembna za javnost, v smislu določb ZDIJZ, torej informacija, ki izpolnjujejo namen ZDIJZ z zagotavljanjem javnosti in odprtosti delovanja organov. Seznanjanje z vsebino dokumentov v spisih, zlasti, če gre za znane osebe, je javnosti vsekakor zanimivo, a s prebiranjem podrobnosti o »zanimivem« dogodku javnost ničesar ne izve o delu organa. Zaradi varovanja pravic posameznikov in njihovih osebnih podatkov (če ničesar drugega), je seveda dostop treba izključiti oziroma omejiti tako, da zasebnost oseb in druge pravice niso ogrožene.

Omejen dostop s prikrivanjem podatkov, kot ga omogoča ZDIJZ, nikakor ni ne primerna ne zadostna rešitev. V preteklosti smo prosilcem na podlagi odločbe Informacijskega pooblaščenca kot »informacijo javnega značaja« že izročili dokument, ki je imel na prvi strani naslov organa ter nekaj generalij o pravnih podlagah in državnih organih, na zadnji strani pa podpis in pravni pouk, vmes pa tudi po več praznih strani, saj je bilo potrebno vsebino prikriti, anonimizirati.

Tak dokument po našem prepričanju ni izpolnitev namena ZDIJZ, čeprav se uradno imenuje »izpolnitev zahteve z delnim dostopom«. Razburjene reakcije prosilcev, ki dobijo tak »dokument«, so povsem razumljive, pri tem pa po našem mnenju ne gre za delni dostop, pač pa za črkobralsko razlago zakona in birokratsko izvajanje predpisa brez upoštevanja namena, ki ga predpis zasleduje. Tako ravnanje organu povzroča nepotrebno breme in nesmiselno zapravljanje časa s pisanjem odločb in prikrivanjem podatkov, prosilci pa kljub omogočenemu »delnemu dostopu« odgovora, ki ga želijo, ne dobijo. Kar je seveda v primeru dokumentov iz državnotožilskih spisov pravilno, saj do vsebine dokumenta niso upravičeni.

Varovanje podatkov v državnotožilskih spisih je v demokratični družbi nujno tudi zato, da se

prepreči, da bi posameznikom izven predpisnih postopkov sodila ulica. Tudi anonimiziran dokument v javno odmevnih primerih (pogosto) omogoča hitro prepoznavo vpletenih oseb, ki so stranke v (pred)kazenskem postopku.

5. Sklepno

Pravosodje v najširšem pomenu ni v celoti izvzeto iz režima ZDIJZ, ampak le v delu, ko se zahteve nanašajo na dokumente, ki izvirajo iz izvajanja njihove temeljne funkcije. Še vedno pa je v režimu ZDIJZ glede svojega poslovanja in delovanja z dostopom do informacij, do katerih dostop ni urejen z navedenimi specialnimi zakoni (primerjaj 23. točko obrazložitve sodbe vrhovnega sodišča z dne 27. 5. 2020). **Javnosti bomo na podlagi vložene zahteve vedno predložili vse informacije, povezane s poslovanjem, porabo javnih sredstev in podobno. Tudi sicer objavljamo poročila o delu in tako omogočamo javnosti spremljanje učinkovitosti in uspešnosti izvajanja funkcije pregona na način, ki ne ogroža zaupnosti podatkov.**

Ureditev v 128. členu ZKP je skladna s pravom EU. Tako, na primer, Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije namreč priznava poseben položaj sodnim postopkom in njihovem varstvu. Tudi na področju varstva osebnih podatkov Splošna uredba o varstvu podatkov omogoča in zahteva posebno ureditev, ko gre za podatke iz sodnih spisov.

